

Foto: Pixabay

Pitanje prezaduženosti pojedinca ili obitelji predstavlja veliki uteg za gospodarstvo Hrvatske. Prezaduženost sama po sebi nije nikakva specifičnost Hrvatske, no kada se sa istom dobro ne upravlja, kada ne poduzimate adekvatne mjere, kada pogodujete određenim interesnim grupacijama, iskazujete nedostatak političke volje, pokazujete kako izgleda izostanak pristojnog društva A. Margalita koje institucionalno ponižava i dovodi i do iseljavanja, tada ne utječete samo na gospodarstvo, već što je puno važnije ne možete odrediti ni smjernice za daljni gospodarski rast. Ovršni zakon kakav Hrvatska ima, sa svim njegovim izmjenama zasigurno nije mehanizam koji može riješiti problem prezaduženosti, naprotiv dodatno osiromašuje stanovništvo koje je u konačnici prisiljeno iseljavati, napuštati svoje domove u potrazi za poslom ili bolje plaćenim poslom kako bi podmirivali dugove. Ako u razdoblju od 2011. do 2018. na 4 milijuna stanovnika provedete 8.503 692 ovrha, od čega je čak 73,8 posto ovrha nad kućanstvima tada za rezultat, između ostalih pokazatelja imate emigraciju stanovništva. Broj blokiranih, prezaduženih se nešto smanjio (prema podacima iz Fina-e, krajem travnja 2021. godine u Hrvatskoj je bilo ovršeno 237,6 tisuća građana), a do smanjenja je došlo zbog odluke sadašnje Vlade da donese zakon prema kojem se automatski prestaju provoditi ovrhe koje se nisu naplatile u cijelosti u roku od tri godine i po kojima nije bilo nikakvih naplata posljednjih šest mjeseci. Drugi razlog o kojem se uglavnom ne govori ili se govori na deklarativnoj razini, osim demografa je upravo iseljavanje prezaduženih i potraga za poslom ili bolje plaćenim poslom koji će im omogućiti izlazak iz ovog začaranog kruga. U ovom potonjem država nema apsolutno nikakvu ulogu, osim što je neprovođenjem potrebnih mjera natjerala ljude da napuste zemlju i iseljavanjem dodatno osiromašila gospodarstvo.

Pitanje demografije, iseljavanja sve većeg broja stanovništva iz Hrvatske je pitanje njenog gospodarskog razvoja. Sama logika nalaže da brojnost stanovništva mora rasti da bi se stara radna snaga mogla zamijeniti novom radnom snagom. Međutim, u Hrvatskoj se problem javlja već u prvoj dobnoj skupini do 14 godina koja bilježi pad, a koja bi u bliskoj budućnosti trebala postati radno sposobna i pokrivati troškove sve većeg broja umirovljenika. Donošenje vatrogasnih mjera poput zapošljavanja stranaca iz trećih zemalja nije dugoročno rješenje, jer će za posljedicu imati urušavanje tržišta rada i pad cijene nadnice, dok će s druge strane potaknuti dodatno iseljavanje. Činjenica da je takva regulacija zapošljavanjadonesena prijedonošenjamigracijske politike dovest će Hrvatsku u još težu situaciju, imajući u vidu realnu

predstavlja demografski izazov na koji Hrvatska nema učinkovit odgovor, posebno uzimajući u obzir da se do 2030. godine predviđa da će veliki broj ruralnih područja ostati bez stanovnika. Ako se nastavi iseljavanje, negativan populacijski trend i ako budemo i dalje bilježili pad nataliteta, dobno spolna struktura bit će još više narušena. To znači da je itekako realno da brojnost starog stanovništva premaši broj mladog stanovništva, što će posljedično dovesti do znatnog opterećenja sustava zdravstva i skrbi te nametnuti potrebu razmatranjane načina financiranja **veće javne potrošnje, povezane sa starenjem stanovništva.**

Demografske promjene kroz prostorno razmještanje stanovništva i promjene u demografskim socio-ekonomskim i ostalim strukturama stanovništva utječu na temeljnu stopu rasta gospodarstva, strukturni rast produktivnosti, životni standard, stope štednje, potrošnju i investicije; može utjecati na dugoročnu stopu nezaposlenosti i ravnotežnu kamatnu stopu, trendove na tržištu nekretnina i potražnju za financijskom imovinom. Štoviše, može se očekivati da će razlike u demografskim kretanjima među zemljama utjecati na saldo tekućih računa i tečajevne. Dakle, da bi se razumjelo globalno gospodarstvo, treba razumjeti demografske promjene i izazove koje oni postavljaju za kreatore monetarne i fiskalne politike.

Kako bi razumjeli važnost utjecaja demografije na ekonomiju treba znati da postoji jaka tradicija proučavanja demografije kao dijela ekonomije. Još od početka 18. stoljeća svjetska populacija bilježi pad stanovništva zbog visoke stope smrtnosti, no s povećanjem znanja, tehnološkog napretka u medicini, počele su se smanjivati stope smrtnosti. Istovremeno se počela smanjivati i stopa nataliteta, i globalno gledajući preferencije su se usmjerile prema manjim obiteljima, zbog sve većih troškova rađanja djece i većih troškova njihovog odgoja i obrazovanja. Premještanje stanovništva s ruralnih na urbana područja, što se dogodilo u velikom opsegu i u Hrvatskoj ostavilo je isto traga i vremenom napravilo veliki razlike u regionalnom razvoju te je i više nego nužna demografska revitalizacija takvih područja kao osnove za društveno-ekonomski razvoj.

Kako su se ove demografske promjene odigravale, prosječni životni vijek je porastao, a stanovništvo je starije. Prosječno očekivano trajanje života pri rođenju sada je gotovo 80 godina, 30 godina više nego što je bilo 1900. godine. Želi li Hrvatska učinkovitu natalitetnu politiku? Ako želi tada prvo istražimo prošlost, potom sadašnjost kako bi odredili budućnost. Nije teško, treba samo politička volja kao osnovni pokretač.

Odražavajući projekcije relativno stabilnih stopa nataliteta i kontinuiranog starenja stanovništva, očekuje se i usporavanje rasta svjetskog stanovništva. Ilustracije radi, u Japanu se broj stanovnika zadnjih godina smanjuje, omjer starijih ljudi je najviši na svijetu, a srednja dob je gotovo 47 godina. U cijeloj Europi stope nataliteta su ispod prihvatljive razine pa tako i u Hrvatskoj koja još ima ljudskog kapitala za popraviti ovakvu sliku.

S druge strane, mnoge zemlje s niskim i srednjim prihodima u znatno su ranijoj fazi demografske tranzicije, s mladim i brže rastućim stanovništvom i rastućim stopama sudjelovanja u radnoj snazi. U Indiji je srednja dob oko 27 godina, a godišnja stopa rasta stanovništva od 2010. do 2015. iznosila je 1,2 posto. UN predviđa da će stanovništvo Indije premašiti stanovništvo Kine, trenutno najmnogoljudnije zemlje, a stanovništvo Indije nastaviti će rasti do 2050. godine. Predviđa se da će velik dio porasta svjetskog stanovništva od sada do 2050. biti u Africi, gdje je stopa nataliteta i dalje visoka. Godinama naši demografi upozoravaju na veliku migraciju iz Afrike u Europu te ukazuju na potrebu da se Europa vrati klasičnom populacijskom planiranju radne snage i zaboravi isključivo i jedino njezin dohvat kroz imigraciju

radnu snagu, stabilizira se, a zaostupava prema kraju radnog života.

Osim što će utjecati na stopu rasta ekonomije, demografija će vjerojatno utjecati na sastav rasta oblikovanjem ukupne potrošnje, štednje i investicijskih odluka. Demografske promjene imaju implikacije i na monetarnu politiku. Prvo, iako monetarna politika ne može utjecati na stopu rasta potencijalnog proizvoda ili dugoročnu prirodnu stopu nezaposlenosti, ona ih treba uzeti u obzir kao dio ekonomskog okruženja i razmotriti demografske pritiske na oba koja se vrše u odnosu na njihove povijesne razine. Drugo, demografske promjene mogu utjecati na mehanizam prijenosa monetarne politike na gospodarstvo, posebno na snagu učinaka bogatstva u odnosu na učinke dohotka. Stariji ljudi imaju više imovine nego mladi i kao vjerovnici povlačeći imovinu financiraju potrošnju tijekom umirovljenja. Mlađi su ljudi obično zajmoprimci, ali se suočavaju sa strožim uvjetima kreditiranja, jer ne posjeduju ili imaju znatno manje imovine. Demografija ima implikacije i na fiskalnu politiku jer će sve veći udio starijih ljudi izvršiti pritisak na zdravstveno i socijalno osiguranje. Predviđene dugoročne fiskalne neravnoteže vjerojatno neće biti održive, a čini se vjerojatnim da će vlade trebati odgovoriti nekom kombinacijom povećanog zaduživanja, smanjena naknada, povećanja poreza, restrukturiranja programa i politika namijenjenih zaustavljanju stope rasta troškova zdravstvene zaštite. Ukratko, demografske promjene rezultirat će sporijim rastom i starijom populacijom. Ova će tranzicija vjerojatno vršiti pritisak na stopu rasta potencijalnog proizvoda, prirodnu stopu nezaposlenosti i dugoročnu ravnotežnu kamatnu stopu. Rastuće fiskalne neravnoteže predviđaju da će dovesti do veće razine državnog duga prema BDP-u, potencijalno vršeći pritisak na kamatne stope i istiskujući produktivna ulaganja.

Zaključno, nerazumno upravljanje problemom prezaduženosti pojedinca i obitelji, neadekvatno funkcioniranje sustava koji dovodi do sve većeg broja iseljenih, neosmišljavanje učinkovite natalitetne politike, politike zadržavanja mladih, posebno visokobrazovanih, povećanja stope zaposlenosti, nebriga o činjenici da gospodarski razvoj ovisi o veličini radno sposobnog stanovništva, da iseljavanje i smanje broja stanovnika znači i smanjenje tržišta rada, Hrvatsku će dovesti u još nepovoljniju demografsku situaciju. Vlast je itekako svjesna ovog problema, jer u Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030. navodi kako je dostupnost rada posljednjih godina postala ograničavajući faktor rasta gospodarstva, prije svega zbog nepovoljnih demografskih kretanja, vala iseljavanja i jedne od najnižih stopa radne aktivnosti u Europi.

Motori globalnog rasta brzo stare, iseljavanje, migracija postaju svakodnevica, i mnoge će zemlje i dalje iskušavati izravno smanjenje stanovništva zajedno sa smanjenim udjelom radne dobi. Te zemlje moraju cementirati gospodarske dobitke jačanjem produktivnosti, poduzimajući korake za povećanje sudjelovanja radne snage te usvojiti fiskalno održive sustave potpore starosti. Tako i Hrvatska.

Piše: Mario Strinavić/ demosmedia

**OVAJ PROJEKT FINANCIRAN JE SREDSTVIMA ZA POTICANJE NOVINARSKÉ
IZVRSNOSTI AGENCIJE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE**

[NASLOVNICA](#)

[AKTUALNO](#)

[VIJESTI](#)

[GOSPODARSTVO](#)

[LOKALNA UPRAVA](#)

[SPORT](#)

[ZANIMLJIVOSTI](#)

[KOLUMNE](#)

DEMIUS

IVEDIA